

Kvinneprestdebatten etter 50 år med snuoperasjoner

Foredrag ved FBBs seminar «Kvinnelig preste­tjeneste – et 50-års-perspektiv»,
Ryenberget kirke den 10. september 2011
Av Odd Sverre Hove

I

Etter oppdrag fra biskopene var det i 1961 og 1962 res. kap. Johan B. Rian som gjorde tjeneste som redaktør for de to årenes utgaver av Årbok for Den norske kirke. I samsvar med innarbeidet tradisjon var det årbokens redaktør som selv forfattet den tradisjonelle «årsrevy»-spalten. Rian skrev i 1961 spalten på nynorsk og gav den overskriften «*Eit år av norsk kyrkjeliv*». Årbokens redaksjon ble avsluttet straks over nyttår utgivelsesåret. Derfor var det i virkeligheten de kirkelige begivenhetene i 1960 redaktøren tegnet portrett av.

«*I 1960 vart ordsiftet om kvinnelege prestar berre eit avsnitt utan slutt, men med talrike og viktige meiningsytringar*», skriver redaktør Rian. Deretter resymerer han de fire viktigste artiklene i 1960-debatten: Professor **Sverre Aalen** skrev i TTK artikkelen «Eksegese til spørsmålet om kvinnelige prester». Professor **Leiv Aalen** skrev i Kirke og Kultur artikkelen «Kvinnelige prester – dogme eller adiaforon?». I samme tidsskrift skrev Tunsberg biskop **Bjarne Skard** artikkelen «Contra kvinnelige prester». Årbokredaktør Rian karakteriserer det som «sikkert uventa for mange» å finne sokneprest **Olav Valen-Senstad** på den andre siden i debatten. Hans artikkel i KoK hadde overskriften «Strøtanker til diskusjonen om kvinnelige prester».

Etter et lite resymé av hver artikkel avslutter Rian avsnittet om kvinneprestdebatten i 1960 slik: «*Som nemnt var det enno inga kvinne som fekk ordinasjonsløyve i 1960. Men det var alment kjent at ein søknad var på trappene.*»

Den søknaden som var på trappene, kom fra **Ingrid Bjerkås**. Pål Repstad skriver på side 395ff i den store Schelderup-biografien «*Mannen som ville åpne kirken*» at Ingrid Bjerkås i 1961 var en 60 år gammel dame, gift med en pensjonist «og på mange måter en outsider i det kvinnelige teologmiljøet». Hun henvendte seg til Hamar biskop **Kristian Schelderup** etter praktikumseksamen sommeren 1960. Ifølge Repstad var biskopen «*imøtekommende, men også noe prøvende*» i sin første reaksjon, sitat: «*Jeg respekterer fullt ut at De følger kallet. Da spiller alder og eksamensresultat mindre rolle, og jeg vil gjerne hjelpe dem så godt jeg kan*».

Den 3. mars 1961 sendte biskopen ut en pressemelding om at han ville ordinere fru Bjerkås til vikarprest i Hamar bispedømme. Ordinasjonen fant sted i Vang kirke den 19. mars 1961. Men kort etter ordinasjonen ble Ingrid Bjerkås i stedet utnevnt til sokneprest i prestegjeldet Berg og Torsken på vestkysten av Senja.

Seks av ni biskoper (Johannes **Smemo**, Bjarne **Skard**, Ragnvald **Indrebø**, Kaare **Støylen**, Hans Edvard **Wisløff** og Fridtjof **Birkeli**), sendte ut en skarp protesterklæring mot Norges første kvinneprest-ordinasjon: «*... vi finner det umulig å forene kvinnelig preste­tjeneste med Det nye testamentes grunnholdning og med dets direkte utsagn. NT avviser kvinnens adgang til hyrde- og læreembetet og begrunner*

dette prinsipielt med å henwise både til Guds skaperordning og til Herrens eget bud. Dermed kjenner vi oss bundet av det Guds ord som vi i all vår tjeneste har forpliktet oss på».

I tillegg til bibelargumentet, anførte bispeflertallet kirkens samlede læretradisjon «like inn i det 20. århundre» og det økumenisk felleskirkelige argumentet. Dessuten påpekte man at kvinneprest-reformen egentlig er fremmet ut fra andre hensyn enn de kirkelige. De seks biskopene varslet ordinasjonsnekt og kollasnekt som markering av sitt syn. Prestelaget for Bibel og Bekjennelse ga bispemøtets flertall full støtte.

Fra bispemøtets mindretall kom det to enkeltuttalelser. Biskop **Tord Godal** fremholdt at Skriftens hovedanliggende, evangelieforkynnelsen, rett fortolket ikke sier nei til kvinnelige prester. På den andre siden ville han av praktiske hensyn ikke medvirke til å påtvinge noen en kvinnelig prest i strid med evangeliets ånd. Den andre mindretallsuttalelsen kom fra biskop **Schelderup** og sa ja til kvinnelig prestedtjeneste.

I prestegjeldet Berg og Torsken var det et gammeltroende mindretall på 96 menighetslemmer som av bibelforankrede samvittighetsgrunner sa nei til å ta imot geistlig betjening av en kvinnelig prest. Det fikk professor Leiv **Aalen** til å kreve alternativ geistlig betjening for mindretallet, et utspill som straks fikk støtte fra kristenledere som Ole **Hallesby**, Fredrik **Wisløff**, Tormod **Vågen** og Arthur **Berg**. Men søknaden fra de 96 ble aldri innvilget. I praksis ble alternativ geistlige betjening ordnet som en frivillig sak, forøvrig til en viss irritasjon for fru Bjerkås under hennes fire-fem tjenesteår i Berg og Torsken.

Stiftskapellan **Andreas Andreassen** hadde gjort vikarpresttjeneste i Berg og Torsken prestegjeld under vakansen forut for utnevnelsen av Norges første kvinnelige prest. I en artikkel i avisen Harstad Tidende 27.04.1961 ordla han seg slik: «*De som har vært med på å heie henne frem, får nå slutte opp om hennes talerstol. De andre får betrakte henne som ikke kallet.*» Det utløste et grunnlagt spørsmål i Stortinget og en offentlig departemental refselse fra kirkeminister Helge Sivertsen til stiftskapellan Andreassen.

Spørsmålet i Stortinget kom fra representanten **Magnhild Hagalia** og lød slik: «*Meiner Regjeringa at det ikkje er grunn til å påtala at ein norsk embedsmann offentleg oppmodar til å boikotte ein lovleg utnevnt kollega?*». Kirkeminister **Helge Sivertsen** kunne i svaret informere spørteren om at statsråden hadde gitt følgende refselses-pålegg i brev til Nord-Hålogaland biskop, sitat: «*Departementet må på det skarpeste påtale at en stiftskapellan som styrer et ledig geistlig embete på denne måten søker å legge hindringer i veien for den utnevnte sokneprestens embedsgjerning. En ber om at dette blir foreholdt stiftskapellan Andreassen under personlig fremmøte for herr biskopen.*»

Departementets pålegg om refselse av stiftskapellan Andreassen ankom Nord-Hålogaland biskop under biskop **Alf Wiigs** fravær. Pålegget ble derfor offentliggjort uten at stiftskapellan Andreassen var blitt informert på forhånd og forøvrig uten noen som helst forutgående høring hos stiftskapellanen selv eller hos prost og biskop. Det utløste i ettertid skarp kritikk mot departementet fra Presteforeningen, Bispemøtet og Det frivillige kirkelige landsmøtet.

Bispemøtet krevde at det skal være en hovedregel at den som vurderes refset ved påtale, først må få anledning til selv å uttale seg om saken, og ligeså at prost og

biskop må få anledning til å uttale seg før departementet treffer avgjørelse. Offentliggjøring skal bare skje i saker med betydelig offentlig interesse. Departementet hevdet på sin side i samtale med bispemøtet høsten 1961 at de etter gjeldende forretningsorden har rett og plikt til å gi prester påtale, også i bekjennesspørsmål, men at det i senere år var blitt mindre vanlig enn før å ta stilling i bekjennelses- og lærespørsmål.

Både Bispemøtet og Det frivillige kirkelige landsmøtet i 1961 gikk ellers inn for å etablere som fast ordning at lokalmenighets-mindretall som kommer i samvittighetskonflikt som følge av kvinnelig prestatjeneste, må få ordnet regelmessig alternativ geistlig betjening. Sitat: «*Det frivillige kirkemøte 1961 ser det som en livsbetingelse for en kristen kirke at Guds ords autoritet for lære og liv holdes oppe, og at samvittighetsfriheten respekteres til alle sider. Det må også gjelde i det omstridte spørsmålet om kvinnelige prester, og kirkemøtet henstiller derfor til bispemøtet å medvirke til at der i menigheter som er henvist til kvinnelig prestatjeneste, ordnes med en annen regelmessig geistlig betjening.*» (Vedtatt med 67 mot 33 stemmer; mindretallet ønsket en mindre tydelig formulering i spørsmålet om alternativ geistlig betjening).

Da Årbok for Den norske kirke for 1962 kom fra trykkeriet på ettervinteren i 1962, hadde årbokredaktør Johan B. Rian meget språkpolitisk balansert skrevet årsrevyen for 1961 på bokmål. Her refererer han alle de dramatiske hendelsene fra kvinnepreststriden i 1961, inkludert også den fortsatte fagteologiske debatten, der særlig professor **Jakob Jervell** hadde engasjert seg med flere artikler i Norsk Teologisk Tidsskrift og Kirke og Kultur, blant annet i debatt med biskop Bjarne Skar og professor Leiv Aalen. Aalen-brødrene ga i 1961 ut boken «Kvinnelige prester – hvorfor ikke?» med bidrag av **Regin Prenter, Peter Brunner og Bo Giertz** i tillegg til Leiv og Sverre Aalen.

Oppsummerende kan vi si at begivenhetene for 50 år siden så langt gir grunnlag for tre observasjoner: (1) Ordinasjonen av Ingrid Bjerkås bidro i høy grad til å intensivere den fagteologiske debatten om kvinnelig prestatjeneste som eksegetisk og dogmatisk sakspørsmål, (2) Kirkedepartementets refselse av stiftskapellan Andreassen illustrerte den politiske kirkeledelsens vilje til å bruke myndig statsmakt mot kvinneprestreformens motstandere, og (3) Spørsmålet om alternativ geistlig betjening for gammeltroende grupper i menigheter der kvinnelig prest er eneprest, ble reist, men aldri besvart.

Før vi avslutter dette tilbakeblikket på kalenderåret 1961 må vi imidlertid nevne en fjerde problemstilling som ved et sammentreff i tid kom til å bli aktualisert nettopp i 1961, nemlig: (4) Spørsmål om fremtidige bispekandidaters holdning til kvinnelig prestatjeneste.

II

Kalenderåret 1961 var nemlig også ikke så lite av et generasjonsskifte-år innenfor bispemøtet. Biskopene **Alf Wiig** i Nord-Hålogaland, **Bjarne Skard** i Tunsberg og **Ragnvald Indrebø** i Bjørgvin ble alle pensjonister i 1961. Midt i det glohete kvinneprestdebatt-året ble det av den grunn avholdt tre bispeavstemninger. Og på

bakgrunn av at seks av de ni bispene i 1961 var kvinneprestmotstandere, begynte spørsmålet om aktuelle bispekandidaters standpunkt i kvinneprestspørsmålet gradvis å bli fokusert.

I Tunsberg ble riktignok **Dagfinn Hauges** utnevning helt uomstridt. Profilen hans fra fengselspresttjenesten under krigen var altfor overveldende til å bli forstyrret av støysendinger fra kvinneprestspørsmålet. Også i Bjørgvin ble **Per Juvkams** utnevning forholdsvis uomstridt. Juvkam var egentlig selv kvinneprest-tilhenger, men som god Berggrav-disippel nektet han i alle år å ordinere kvinnelige prester av hensyn til samholdet i kirken.

I Nord-Hålogaland ble imidlertid bispeutnevningen i 1961 voldsomt omstridt. I stemmetall lå res. kap. **Ottar Bondevik** suverent på topp, men statsråd Helge Sivertsen i kirkelig statsråd utnevnte likevel soknepresten i Ålesund, **Monrad Norderval**, som bare hadde en brøkdel av Ottar Bondeviks stemmetall bak seg. Men Norderval var tilhenger av kvinnelig prestetjeneste. Og han ble nå Ingrid Bjerkås' lokale biskop.

Med mønster fra disse hendelsene vokste så den nye trenden frem med tiltagende offentlig fokus på hver bispekandidats standpunkt i kvinneprest-spørsmålet. Allerede i 1961 var det på plass en uformell allianse mellom de sekulære massemediene og kirkens politiske lederskap. I de følgende årene ble det klarere og klarere hvordan mediekollektivet på eget initiativ tok i bruk alle den nye journalistikkens virkemidler for å frinne ut hvordan hver bispekandidat stilte seg i spørsmålet om kvinnelige prester. Deretter skimtet nok de fleste hvordan man på politisk hold under mang en bispeutnevning stilltiende la avgjørende vekt på å sikre at kvinneprestmotstanderne i bispekollegiet i løpet av et par-tre årtier med nyrekruttering skulle bli erstattet av bare kvinneprest-tilhengere.

De **individuelle geistlige snuoperasjonene** i kvinneprestspørsmålet kom på mange måter som et resultat av dette kombinerte politiske presset og medie-preset. Den ene aktuelle bispekandidaten etter den andre måtte innse at ja til kvinnelig prestetjeneste var i ferd med å bli eneste mulige dør inn til en bispestol. For noen bispekandidater innebar det at de erklærte seg som uaktuelle, fordi de ikke ville betale for et høyt kirkelig embete med å skifte standpunkt. Andre valgte derimot snuoperasjonens vei, enten i form av enkle erklæringer, eller i form av mer teologisk krevende strev med tekstene.

Jeg har som prest og kirkejournalist i det meste av perioden kunne følge en del slike snuoperasjoner. Jeg kan ikke gjøre krav på å ha fullt overblikk. Men noen individuelle snuoperasjoner ble mer spektakulære enn andre, og dermed også mer åpne for innsyn fra utsiden. Jeg velger da i fortsettelsen å feste oppmerksomheten ved to slike snuoperasjoner. Begge har kvaliteter i seg til å speile samtidens kirkelige klima og atmosfære

III

Even Fougner gikk for aldersgrensen som biskop i Borg i 1998 og døde fire år senere i 2002. Fra han ble cand. theol. i 1957 og frem til 1978 arbeidet han dels som

studentprest i Laget og dels som seminarleder og rektor ved Indremisjonsselskapets bibelskole. I disse årene var Fougner motstander av kvinnelig prestedtjeneste. Men da han i 1990 ble utnevnt til biskop i Borg hadde han skiftet syn og var blitt tilhenger.

Even Fougners snuoperasjon i kvinneprestspørsmålet husker jeg som ualminnelig spektakulær, blant annet fordi den foregikk i maksimal offentlighet og over en periode på flere år. Jeg var selv innblandet i den, dels i form av avisdebatter med Fougner og dels i form av brevvekslinger. Jeg tror samtidig ikke jeg var gjenstand for noen slags særbehandling fra Fougners side. Tvert imot tror jeg han hadde ambisjon om å gjennomdrøfte enhver tenkelig del-problemstilling som måtte melde seg, og gi svar med saklig argumentasjon (slik han så det) til alle som ytret seg, og til alle argumenter som måtte bli anført.

Som rektor ved Bibelskolen i Staffeldsgate var Fougner frem til 1978 også redaktør og lederskribent i For Fattig og Rik. Det aller første signalet om en kommende snuoperasjon mener jeg han ga i den aller siste lederartikkelen han skrev før han sluttet som organisasjonsprest og ble menighetsprest i Vestre Aker. Lederartikkelen hadde overskriften «*Det er ingen skam å snu*».

Året etter, i 1979, brøt det ut en ny del-debatt i debatten om Menighetsfakultetets institusjonelle snuoperasjon i kvinneprest-saken. MFs snuoperasjon var som kjent egentlig skjedd i 1972 i form av en flertallsuttalelse og en mindretallsuttalelse fra lærerrådet. Men i første omgang het det fra Forstanderskap og styre at MF ikke hadde skiftet syn i selve kvinneprest-saken.

MFs styre fikk seg i 1979 forelagt et forslag om å overflytte professor **Ivar Asheim** fra stillingen som professor i religionspedagogikk til en stilling som professor i systematisk teologi med ansvar for faget etikk. Men flertallet på tre i MFs styre, ledet av FBB-formann **Einar Solli**, sa nei, og begrunnet det med at Asheim i debatten om rektor Otto Hauglins lojalitetsforpliktelse på Diakonhjemmet hadde skrevet under på et opprop mot «meningstvang i kirken». Mindretallet på to, ledet av Even Fougner, anket styrets flertallsavgjørelse inn for Forstanderskapet, som deretter med 15 mot 6 stemmer omgjorde vedtaket.

I spalten «Kirkelig Spektrum» i Vårt Land (23.10.1979) forsvarte Fougner seg mot kritikk i denne saken. Og her kunne man fornemme et av de mange små skrittene i Fougners omfattende snuoperasjon. Fougner betonte her et såkalt inkonsekvensargument: Hallesby hadde i 1938 kjempet imot å lovfestet adgang for kvinner til å bli prester i kirken. Men samtidig hadde Hallesby uten innvendinger deltatt i ansettelsen av Indremisjonsselskapets første kvinnelige bibelskolelærer.

I de følgende årene tok Fougner i stadig nye debattrunder stadig nye små skritt på snuoperasjonens vei. I brevdebatten jeg hadde med han rundt 1981, handlet det for eksempel om hvorvidt kvinneprestspørsmålet kunne regnes som et bekjennelsesspørsmål eller ikke. I andre debatter handlet det om hustavleformaningene til mann og hustru hos Paulus. Og så videre. Det samlede inntrykket som slik vokste frem, var bildet av en dyktig og seriøs teolog som anstremte seg til det ytterste for å undersøke hver krok og avkrok av det samlede debattfeltet før han omsider etter flere år kunngjorde sitt nye standpunkt.

I en sikkert spøkefullt ment intervju sa han til slutt at det for *en prest som hadde voksne døtre* etter hvert var blitt helt umulig å holde fast ved et nei til kvinnelig prestatjeneste.

IV

Jeg går så videre til mitt eksempel nummer to fra disse individuelle snuoperasjonenes historie. Da velger jeg biskop **Odd Bondeviks** modell. Hans snuoperasjon er annerledes enn de fleste andres, blant annet på den måten at Bondevik aldri offentliggjorde noe nytt standpunkt i debatten om kvinnelige prester i strategisk forkant av et bispekandidatur. Tvert imot var det først etter fem år på Møre bispestol at Odd Bondevik, så sent som i 1996, gjorde det kjent at han ikke lenger var å regne som motstander av kvinnelig prestatjeneste.

Odd Bondevik ble cand. theol. i 1965 og arbeidet som misjonsprest i Japan og som misjonssekretær i NMS Stavanger fra 1969 til 1980. I 1980 ble Bondevik generalsekretær i NMS, og i 1991 ble han biskop på Møre bispestol i Molde etter Ole Nordhaug.

Allerede i 1982 sendte Bondevik ut et rundskriv til alle kretsene i NMS om at de var å anse som fristilt i spørsmålet om å samarbeide lokalt med kvinnelige prester. FBB hadde til sammenligning et par år i forveien sendt ut ni punkter der man gikk sterkt imot lokalt samarbeide med kvinnelige prester.

I 1986 ble **Irene Wenaas Holte** utnevnt til generalsekretær i NKUF (--> senere Norges KFUK/M). I reaksjon mot dette trakk jeg meg fra deltagelse ved de årlige Geilo-møtene. Jeg var på den tiden generalsekretær i DISM. Formann og generalsekretær i DVI gjorde det samme som jeg. Uteblivelsen vår førte over et par-tre år til at Geilo-møtene i den til da kjente formen ble lagt ned. Men som generalsekretær i NMS gjorde Odd Bondevik det i 1986 klart at han ville fortsette å delta på de årlige Geilo-møtene, selv om en av generalsekretær-kollegene nå var en kvinnelig prest.

I 1988 ledet Odd Bondevik, sammen med hovedstyreformann **Bjørn Bue**, arbeidet med Misjonsselskapets institusjonelle snuoperasjon i kvinneprestspørsmålet. Alle visste at Stavanger biskop Bjørn Bue var kvinneprest-tilhenger. Men det gjorde adskillig inntrykk at en kvinneprestmotstander som Odd Bondevik engasjerte seg såvidt massivt til støtte for et liberalt standpunkt i organisasjonen. På NMS' generalforsamling i Fredrikstad i 1990 vedtok man med stort flertall å åpne for å ansette kvinnelige misjonsprester i land der folkekulturen ikke ville reagere negativt på kvinnelig prestatjeneste.

Da Odd Bondevik i 1996 offentliggjorde at han hadde skiftet standpunkt, kom det oppslag i Aftenposten og deretter i Dagen (13.08.1996) om at Bondevik hadde vært «*hemmelig kvinneprest-tilhenger*» allerede da han i 1990 kjempet igjennom snuoperasjonen i NMS. Selv ville Odd Bondevik neppe ha ordlagt seg slik. Men i en ti siders redegjørelse fra 1996 gjør han det klart at han helt siden debatten rundt ordinasjonen av Ingrid Bjerkås i 1961 hadde vært i tvil i det teologiske sakspørsmålet og at han hadde gjennomarbeidet de teologiske argumentene på nytt på slutten av

1980-tallet. Sitat: «*Omkring 1990 vurderte jeg alvorlig om jeg skulle forlate mitt «nei-standpunkt». Imidlertid ble jeg på den tiden kandidat ved bispevalg, og jeg fant det da umulig av flere grunner å skifte oppfatning midt i en slik prosess. Derfor holdt jeg på mitt «nei», men ble trass i dette utnevnt til biskop i Møre sommeren 1991.*» (Bondevik: «En Orientering» 1996, side 2).

Jeg skrev i 1996 en vurdering av biskop Bondeviks begrunnelse for standpunktskiftet i det ti sider lange dokumentet. Etter mitt syn var Bondeviks begrunnelse preget dels av embedsteologisk overstyring av teksteksegesen og dels av en ganske påtagelig bruk av problematiserings-argumentasjon, især under behandlingen av 1 Tim 2:12.

En observasjon til må vi merke oss knyttet til Odd Bondeviks snuoperasjons-modell. Da biskopene **Håkon E. Andersen** i Tunsberg og **Thor With** i Bjørgvin på slutten av 1980-tallet gikk for aldersgrensen og ble pensjonister, skrev jeg nokså pessimistisk i en kommentarartikkel i Dagen at det heretter aldri mer ville dukke opp noen kvinneprest-motstander på en norsk bispestol. Likevel skjedde det altså en gang til. I 1991 ble faktisk Odd Bondevik utnevnt til biskop, trass i at han ikke hadde signalisert offentlig noen snuoperasjon.

På den andre siden kan det pekes på en særegen gevinst i kvinneprestreformens favor nettopp fra Bondeviks spesielle snuoperasjons-modell. Nettopp ved å videreføre den offentlige profilen som kvinneprestmotstander skapte Odd Bondevik en uvanlig vanskelig argumentasjonssituasjon for kvinneprestmotstanderne innen NMS. For all alvorstung argumentasjon knyttet til bruddet med Bibelens autoritet ble straks parert med at det er jo en ledende kvinneprestmotstander som selv går i bresjen for denne reformen. Jeg satt selv på pressebenken i Fredrikstad under generalforsamlingen i 1990 og fulgte nøye med på Bondeviks argumentasjon. Jeg tillot meg å tenke at denne kvinneprest-motstanderen nok egentlig innerst inne var en tilhenger. Og som vi har sett av sitatet fra Bondevik fem år senere var det en helt korrekt observasjon.

V

Til forskjell fra slike individuelle og personlige snuoperasjoner som vi nå har nevnt to eksempler på, var den virkelig store og spektakulære snuoperasjonen i norsk kvinneprestdebatt de siste 50 årene **en institusjonell snuoperasjon** på Menighetsfakultetet. Kristin Norseth har levert en seriøs og presis studie av MFs snuoperasjon i artikkelen «MF og kvinneprestspørsmålet» på s 239-272 i MFs hundreårsjubileumsskrift «*Mellom Kirke og Akademia*». Jeg plukker et par-tre observasjoner fra Kristin Norseths studie:

For det første gjør hun det klart at norsk kvinneprestdebatt blomstret frem (fra 1880-årene av) under press fra den fremvoksende kvinnebevegelsen, først den såkalte Landskvinnestemmerettsforening, og senere Norske Kvinners Nasjonalråd. Politikerne sluttet seg snart til disse bevegelsenes krav om å åpne alle statens embeter for kvinner på lik linje med menn. I forlengelsen av dette mener jeg det må være rett å si at kvinneprest-reformen også i denne første fasen (ca 1911-1938) ble fremmet som en tidlig form for statsfeminisme.

For det andre dokumenterer Kristin Norseth med stor klarhet det som vi alle visste, vi som deltok i debatten på 1970-tallet: At Menighetsfakultetets snuoperasjon dypest sett var en klar følge av politiske krav knyttet til MFs søknad om statsstøtte. OT-proposisjonenes krav om en snuoperasjon fra MFs side dokumenterer, mener jeg, at det var en ny og intensivert form for politisk statsfeminisme MF sto overfor tvers gjennom hele fakultetets snuoperasjon i 1972 og de følgende to-tre årtiene.

Statsfeminisme er ellers et begrep som vi kjenner best fra den delen av nyere norsk historie som handler om Gro Harlem Brundtlands epoke som fremadstormende politiker og statsminister fra Arbeiderpartiet. For kirkens del er det viktig å ta på alvor at statsfeminismen ikke bare sto fadder til kvinneprestreformen, men også til fosterdrapslovene, partnerskapsloven og den nye ekteskapsloven.

Ved siden av Menighetsfakultetet skjedde det **institusjonelle snuoperasjoner** også innenfor en del av de frivillige kristelige organisasjonene. Vi har nevnt snuoperasjonene til NMS og NKUF. Beslektede prosesser er skjedd innenfor Indremisjonsselskapet, Sjømannsmisjonen og Frikirken. Misjonssambandet gjennomlevde på 1990-tallet store rystelser før man greide å nedkjempe snuoperasjonskravene fra talsmenn for såkalt evangelikal feminisme innen NLM. Men DVI avklarte standpunktet sitt med Kleppakomiteéns innstilling «Fri til tjeneste» allerede på 1980-tallet – uten å havne i noen som helst snuoperasjon.

Idet vi nå skal til å summere opp et helhetsinntrykk av norsk kvinneprestdebatt etter 50 år med snuoperasjoner, tror jeg det er riktig å legge maksimal vekt på det som har med politisk press, statlig press, ideologisk press og mediepress å gjøre. Kirkens valgsituasjon i de forgangne 50 årene har i en sum handlet om både individuelle og institusjonelle valgsituasjonen der alt det nevnte ytre presset kan plasseres i den ene vektskålen, mens Guds åpenbarte ord, bibeltekstene og den eksegetiske fagargumentasjonen i hovedsak hører til i den andre vektskålen. I denne konfrontasjonen er så tekstenes votum med årene blitt tillagt svakere og svakere tyngde og egenvekt.

Det er derfor lett å bli pessimistisk etter 50 år med så mye vedvarende svekket bibeltroskap i kirken. Det er ingen tvil om at situasjonen for Kristi bekjennelseskirke i Norge anno 2011 ser temmelig mørk ut.

Jeg tillater meg likevel å slutte med en liten lignelse som jeg har fra redaktør Arthur Berg. Som liten gutt var han svært mørkeredd, men likevel måtte han nesten hver vinterkveld gå alene gjennom en bekmørk liten skog i Vestfold på veien hjem. Og fordi han var *en stor og sterk liten gutt*, var det samtidig komplett utenkelig å innrømme for noen at han var mørkeredd. Derfor gikk han likevel, alene og skjelvende i bekmørket, kveld etter kveld. Men på ett eneste sted i skogen lå det et hus med en enslig liten lyspære på veggen utenfor. Og når han kom så langt at dette lille lyset nådde ham, da forduftet strakst all angst for mørket. «*Jeg kunne ha kysset den velsignede lyspæren*», sa han som voksen. Og så føyde han til at det er når situasjonen er på det aller, aller mørkeste vi kan gjøre oss håp om at selv enslige små lyspærer fra Guds ords lys kan få en aldeles overveldende lysvirkning.

Jeg mener at situasjonen for norsk kvinneprest-motstand anno 2011 er både mørk og helsvart. Men nettopp nå mener jeg tiden er inne til å vende tilbake til bibeltekstene, og kanskje utfordre en ny generasjon unge teologer til å studere alle de eksegetiske

spørsmålene i saken på nytt. Da tror jeg det skal vise seg å være sant, det som biskop Bjarne Skard skrev i 1960: *Så lenge Bibelen lyder slik som den lyder, vil det aldri kunne bli ro omkring kvinneprest-reformen.*